

วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์
AN ANALYSIS ON AWARENESS OF ONE'S MONKHOOD IN USING ONLINE SOCIAL
MEDIASBASED ON BUDDHIST ETHICS

พระอนุชิต โอวาทกขโม (นาก่อนทอง)

ชูชาติ สุทธิยะ, วิโรจน์ วิชัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาสมณสัญญาในพุทธจริยศาสตร์ 2) เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน 3) เพื่อวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นการวิจัยเอกสาร ข้อค้นพบจากการวิจัยคือ 1) พบว่า สมณสัญญาคือ ความระลึกว่าตนเป็นสมณะ ความจำได้หมายความว่าตนเป็นสมณะ ความรู้สึกตัวอยู่เสมอว่าตนเป็นสมณะ มีสติรู้ตัวและระลึกอยู่เสมอว่าตนเป็นสมณะ 2) พบว่า สถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบันแบ่งได้ 3 จุดประสงค์คือ 1.การใช้สื่อออนไลน์เพื่อความเพลิดเพลินบันเทิง 2.การใช้สื่อออนไลน์เพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศศาสนา 3. ความจำเป็นในการใช้สื่อออนไลน์ในการศึกษา ดังนั้น ในยุคปัจจุบัน สังคมก็ไม่ควรห้ามพระสงฆ์ใช้สื่อออนไลน์ เพราะจะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึง และการใช้งานข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นในปัจจุบัน 3) พบว่าสมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ทำให้ทราบว่า พระสงฆ์ สามเณรควรใช้เทคโนโลยีให้เหมาะสม ไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การที่พระภิกษุใช้สื่อออนไลน์ในการส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ การแสวงหาความรู้และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สิ่งสำคัญคือพระสงฆ์ต้องรู้จักใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สื่อออนไลน์จะมีคุณหรือโทษขึ้นอยู่กับผู้ใช้ถ้าพระสงฆ์ใช้เพื่อการเกี้ยวผู้หญิง ท่องเว็บลามก หรือติดต่อสื่อสารในทางที่ล่อแหลมต่อการละเมิดพระธรรมวินัยก็เป็นสิ่งไม่สมควร สื่อนั้นก็โทษ จะนำความเสื่อมเสียมาให้กับตัวผู้ใช้ และสถาบันทางศาสนาถ้าพระสงฆ์ใช้สื่อสังคมอย่างมีสติสัมปชัญญะ สรรวมระวังตามกรอบพระวินัยเหมาะสมกับสถานะที่ตนพึงปฏิบัติ สื่อนั้นก็ให้คุณ และอำนวยความสะดวกแก่สังคมในวงกว้างต่อไป

คำสำคัญ: สมณสัญญา, สื่อสังคมออนไลน์, พุทธจริยศาสตร์

Abstract

This thesis entitled "An Analysis on Awareness of one's monkhood in using online social medias based on Buddhist Ethics" is of three objectives: 1) to study

the sense of being a monk in Buddhist ethics 2) to study the situations of monks in using online social medias in the present 3) to analyze the sense of being a monk in using the online social medias based on the Buddhist ethics. The results were found that: The Pali word “Samañasaññā” means the sense of being a monk; the recognition and identification of oneself as a monk. It is entirely aware of monkhood, the mindfulness and recovering that I am a monk. The situations of monks in using online social medias in the present can be divided into 3 purposes: 1) the usage only for entertainment and enjoyment 2) the usage for religious communication and religious announcements 3) the necessity in using it for education. Therefore, in the present day, Society should not prohibit monks to use online social medias. It will, thereby, block the access and the use of the current necessary information. To analyze the sense of being a monk in using the social Medias based on the Buddhist ethics is that: the monks should use the technology appropriately. They should not break the Buddhist disciplines. On usage of social medias in sending the information, searching for knowledge, the propagation of Buddhism or the Dharma Public relation activities, the important thing to keep in mind is that the monks should use social medias only for the most benefits of the others. The online media will be counted as a good or a bad, it depends upon the particular user, such as, if it is used for chat, courtship or surfing porn websites, that is not appropriate. That media is a penalty and will bring about discredit to the user and the religious institutions. If monks, on the contrary, carefully use social media following on the discipline that is suitable for the monk's status. That media is a good value and provides the benefit to the global society.

Keyword : Samañasaññā, online social media, Buddhist ethics.

บทนำ

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทยมาแต่โบราณกาล พระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นพุทธมามกะและทรงเป็นเอกอัครศาสนูปถัมภก ประชาชนส่วนใหญ่ นับถือพระพุทธศาสนา มีศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม เป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยที่บรรพบุรุษไทยเราได้ปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็น ระยะเวลายาวนาน เป็นฐานรองรับทำให้สังคมไทยเป็นสังคมวิถีพุทธ มีวัฒนธรรมที่หล่อหลอมจาก คำสอนทางพระพุทธศาสนา ในอดีตการศึกษาของคนไทยมีรากฐานอยู่ที่

วัด วังและบ้าน วัดเป็นแหล่งสรรพวิทยาการทำหน้าที่เป็นทั้งสถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ และแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรม ประเพณีของแต่ละท้องถิ่น เป็นศูนย์กลางกิจกรรมทางสังคมมากมาย โดยมีพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนา และเป็นที่พึ่งทางใจของสังคมมาโดยตลอด แต่ปัจจุบันสังคมไทยมีปัญหาเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและนับวันจะยิ่งทวีคูณ เช่น ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาโสเภณี เป็นต้น นอกจากนี้ ปัญหาระดับชาติยังเกิดขึ้นอีก เช่น ปัญหาโจรก่อการร้ายในภาคใต้ เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนขาดศีลธรรม ขาดวินัยที่จะนำไปพัฒนาในชีวิตของตัวเองและสังคม ซึ่งเป็นข้อควบคุมให้สังคมมีความเป็นระเบียบวินัยมากขึ้น (พระเมธีวราภรณ์, 2553, : น. 2.)

พระวินัยถือว่าเป็นรากแก้วของพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์ทรงบัญญัติพระวินัยเอาไว้เพราะ อาสวะหรือความประพฤติชั่วบางอย่างเกิดขึ้นในสงฆ์ ดังปรากฏในพระไตรปิฎกว่าด้วยเหตุแห่งการบัญญัติสิกขาบท ความว่า..ศาสดาจะยังไม่บัญญัติสิกขาบทแก่สาวก ไม่ยกปาติโมกข์ขึ้นแสดงตลอดเวลาที่ยังไม่เกิดอาสวัฏฐานิยธรรม (ธรรมเป็นที่ตั้งอาสวะ ความชั่วต่างๆ เช่นการกล่าวร้ายคนอื่น ความเดือดร้อน และการจองจำ) บางอย่างในสงฆ์เมื่อเกิดอาสวัฏฐานิยธรรมบางอย่างในสงฆ์ ตถาคตจึงจะบัญญัติสิกขาบท จะยกปาติโมกข์ ขึ้นแสดงแก่สาวก เพื่อขจัดธรรมเหล่านั้น (วิ.มหา. (ไทย) 1/21/13-14)

สังคมโลกในยุคปัจจุบัน สังคมสื่อออนไลน์เป็นหนึ่งทางเลือกของการสื่อสารข้อมูลในรูปแบบที่มีการใช้เทคโนโลยีเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง การสื่อสารข้อมูลของมนุษย์ประกอบไปด้วย ผู้ส่งสาร ข้อมูลและผู้รับสาร ซึ่งไม่ว่าจะสื่อสารด้วยวิธีใดสิ่งที่ต้องการ คือ การที่ผู้รับสารได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง ครบถ้วน และทันเวลา สื่อออนไลน์จึงเป็นพื้นที่สาธารณะในการแสดงออกในด้านต่างๆ เช่น การเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา ความเชื่อ และความหลากหลายทางเพศ ในความหลากหลายนั้น พระภิกษุสามเณร ได้เป็นส่วนหนึ่งของผู้ใช้งานสื่อออนไลน์ และได้ใช้เป็นเครื่องมือในการแสดงออกทางสังคม ในด้านพฤติกรรมกระทำความผิดหรือการแสดงออกที่ส่งผลเป็นพฤติกรรมต่างๆ อันมีผลต่อสถานะภาพทางศาสนา

ปัจจุบันพระภิกษุและสามเณรได้ใช้สื่อออนไลน์เป็นเครื่องมือในการศึกษาธรรมและเผยแผ่ธรรม แต่ก็มีพระภิกษุและสามเณรอีกจำนวนหนึ่งเช่นเดียวกัน ใช้สื่อออนไลน์โดยขาดการระมัดระวังทั้งการพูด การสื่อข้อความ การนำเสนอภาพ และคลิปวิดีโอที่ไม่เหมาะสมแก่ความเป็นสมณเพศ จะเห็นว่าภาพและเสียงจำนวนมากที่พระภิกษุสงฆ์และสามเณรได้เผยแพร่หรือนำเสนอในพื้นที่ของสื่อออนไลน์ เช่น ยูทูบ เฟสบุ๊ก ไลน์ ทวิตเตอร์ การแสดงออกของพระภิกษุและสามเณรในสังคมสื่อออนไลน์นับว่าเป็นเรื่องที่หลายฝ่ายจับตามองและนำไปวิพากษ์วิจารณ์ต่างๆ ดังเห็นได้จากที่ปรากฏบนสื่อต่างๆ เช่น ตามหน้าหนังสือพิมพ์ รายการโทรทัศน์ ซึ่งก็ถูกมองว่าเป็นปัญหาของคณะสงฆ์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาเรื่อง วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ โดยอาศัยหลักเกณฑ์ทางพุทธจริยศาสตร์ เพื่อจะได้เป็นกระจกเงาสะท้อนพระภิกษุสงฆ์และ

สามเณร ได้ตระหนักถึงความเป็นสมณะที่สมบูรณ์ตามแนวพุทธจริยศาสตร์ อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนทัศนคติการใช้งานสื่อออนไลน์ให้ไปในแนวทางที่เหมาะสมและเกื้อกูลต่อพระธรรมวินัยตามแนวทางแห่งไตรสิกขา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมณสัญญาในพุทธจริยศาสตร์
2. เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน
3. เพื่อวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) โดยเน้นการศึกษา ค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล จากแหล่งข้อมูลตามสถานที่ต่างๆ คือ ห้องสมุดมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่ หอสมุดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่และสื่ออินเทอร์เน็ต เพื่อให้ได้ข้อมูลมากที่สุดเท่าที่จะค้นหาได้

2. สืบค้นข้อมูลทางวิชาการ โดยสัมภาษณ์พระสังฆาธิการ และผู้มีความรู้ เป็นต้น

3. นำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์และเรียบเรียงจัดเป็นหมวดหมู่ เพื่อให้บรรลุตรงตามกรอบของวัตถุประสงค์และปัญหาที่ต้องการทราบดังที่ได้ตั้งไว้

4. นำข้อมูลเหล่านั้นไปขอปรึกษาขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ ครูบาอาจารย์ เพื่อทำการปรับปรุงแก้ไข

5. ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ คณาจารย์ ให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

6. สรุปผลการวิจัยพร้อมข้อเสนอแนะและนำเสนอการวิจัย

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยเรื่อง วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาสมณสัญญาในพุทธจริยศาสตร์, เพื่อศึกษาสถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน, เพื่อวิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ เป็นการดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลต่างๆ คือ พระไตรปิฎก/ อรรถกถา/ หนังสือเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับสมณสัญญา แล้วจึงวิเคราะห์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ ซึ่งจะสรุปเนื้อหาสาระสำคัญของการวิจัย และข้อเสนอแนะการวิจัย ดังต่อไปนี้

สมณสัญญาในพุทธจริยศาสตร์ พบว่า สมณสัญญา คือ ความสำคัญว่าตนเป็นสมณะ ความจำได้หมายความว่าตนเป็นสมณะ ความมีสำนึกรู้สึกตัวอยู่เสมอว่าตนเป็นสมณะ ความกำหนดในใจว่า

ตนเป็นสมณะ สมณสัญญาเป็นเหตุให้พระสงฆ์มีสติรู้ตัว และสำนึกอยู่เสมอว่าตนเป็นพระสงฆ์จะต้องปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมทำให้มีความระมัดระวังกาย วาจา รักษาระเบียบวินัยเรียบร้อยและเป็นอยู่อย่างสันโดษมีกนายน้อยเหมาะสมกับเพศภาวะ หากไม่มีสมณสัญญาพระสงฆ์ก็จะทำอะไรตามใจชอบ ด้วยความเปลอสติลืมตัว และไม่รู้ว่าการทำผิดระเบียบวินัยไม่เหมาะสมกับสมณสาธูป

สถานการณ์การใช้สื่อสังคมออนไลน์ของพระสงฆ์ปัจจุบัน พบว่า ยุคปัจจุบันนี้ความเจริญด้านเทคโนโลยีมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกสบายพร้อมแทบทุกประการ แต่เทคโนโลยีนั้นก็เป็นเพียงเครื่องประกอบของชีวิต มีขอบเขตจำกัดเพียงเป็นปัจจัยเครื่องอาศัยมีคุณและโทษขึ้นกับผู้ใช้ (พระเทพเวที (ประยุทธิ์ ปยุตฺโต), 2543, : น. 43) สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือในการปฏิบัติการทางสังคม เพื่อใช้สื่อสารระหว่างกันในเรื่องข่าวสารทางสังคมผ่านทางเว็บไซต์และโปรแกรมประยุกต์บนสื่อใดๆ ที่มีการเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตโดยเน้นให้ผู้ใช้งานทั้งที่เป็นผู้ส่งสารและผู้รับสารมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ในการผลิตเนื้อหาขึ้นเองในรูปของข้อมูลภาพและเสียง (สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน, (3 กุมภาพันธ์ 2557). การใช้งานสื่อออนไลน์ที่เป็นปัญหาของพระสงฆ์อยู่ที่ วัตถุประสงค์ว่าใช้เพื่ออะไร ใช้ในสิ่งที่ควรหรือไม่ควร แต่ก็ควรเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมโดยไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในยุคปัจจุบันมาช่วยในการติดต่อสื่อสารไม่ว่าจะเป็นโทรศัพท์มือถือ แอปพลิเคชันต่างๆ ที่มีความทันสมัย แต่การใช้งานเพื่อประโยชน์จากสิ่งเหล่านั้นต้องมีความระมัดระวัง ในการใช้ให้เหมาะสมกับความเป็นพระภิกษุสามเณร และสมณสัญญา จึงจะเกิดประโยชน์อย่างเต็มที่ในการใช้งานสื่อออนไลน์ในการสื่อสารและมีความเหมาะสมมากที่สุด การใช้งานสื่อออนไลน์เป็นทั้งปัญหา อุปสรรค และโอกาส ทุกวันนี้ข่าวสารพระสงฆ์ที่บวชอย่างอนุพรชนน้อย ไม่รู้ข้อวัตรไม่รู้ปฏิบัติไม่รู้ปฏิบัติ ก็ดำเนินไปด้วยความคึกคะนอง ไม่ว่าจะเป็นการใช้สื่อโซเชียลต่างๆ แสดงความคิดเห็นหรือพฤติกรรม ที่ไม่ไปตามครรลองอันงดงามตามพระธรรมวินัยเปิดช่องโหว่ให้คนทั้งหลายทั้งปวงโจมตี หรือว่าบิณฑบาตไปทางเสื่อมเสียได้ ดังนั้นวิกฤตนี้แม้จะปฏิบัติที่ไหนหรือทำตัวอย่างไร ต่างถิ่นต่างแดน คนทั้งหลายสามารถแชร์ไปในโลกโซเชียลต่างๆ รู้กันไปทั่วโลก ดังนั้น สมณสัญญาจึงเป็นเรื่องที่สำคัญในยุคปัจจุบันนี้เลย เพราะว่าเป็นคุณและโทษในตัว ส่วนเป็นทั้งคุณก็คือโอกาสอย่างไร นั่นก็เป็นการเผยแผ่พระธรรมคำสั่งสอนเข้าไปถึงตัวตนบุคคลหรือว่าเปิดโอกาสให้บุคคลทั้งหลายที่ใคร่หรือสนใจที่จะฟังรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในแง่มุมมองต่างๆ สำนึกต่างๆ ข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ หรือพระธรรมเทศนาที่ตัวเองยังสนใจก็สามารถเลือกชมเลือกศึกษาได้ในบริบทนั้นๆ โดยเอกเทศ อ่านแล้วแต่ความชอบแล้วแต่จริตของแต่ละบุคคลได้ก็โดยง่าย ดังนั้นโซเชียลหรือโลกสื่อสาร จึงเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อพระภิกษุสามเณรในปัจจุบัน ในขณะเดียวกันก็เป็นดาบสองคมนั้นด้วยเช่น แทนที่จะใช้โลกสื่อสารดังกล่าวนี้ให้เป็นประโยชน์ในการเผยแผ่และการศึกษาหาความรู้ให้ยิ่งขึ้นไปแต่กลับใช้การสื่อสารนี้ไปเพื่อกล่อมเกลากิเลส มากขึ้นทวีความรุนแรงมากขึ้น แทนที่จะเป็นประโยชน์กับเป็นโทษ เหนือกว่าบุคคลโดยทั่วไปนั้นด้วย ดังนั้นการใช้โซเชียลทั้งหลายเป็นได้ ทั้งคุณและโทษขึ้นอยู่กับคนที่ใช้จะใช้ไปในแง่

191

คุณและโทษ มีทั้งประโยชน์และไม่มีประโยชน์ ถ้าเรานำไปใช้ในทางที่เหมาะสมในทางที่ถูกต้อง เรา
นำไปใช้ในทางที่เป็นประโยชน์ในการเผยแพร่พระพุทธศาสนาจะทำให้เกิดประโยชน์มากมายมหาศาล
แต่ถ้าเรานำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นโทษได้ อย่างทุกวันนี้ไม่ใช่แต่ที่เป็นพระภิกษุสามเณร แม้แต่
ญาติโยมชาวบ้านเด็ก ๔-๕ ขวบก็ใช้ได้หมด อย่างสามเณรในยุคสมัยปัจจุบัน ส่วนใหญ่ก็จะมาจาก
สามเณรภาคฤดูร้อน เด็กๆ บางคนก็คุ้นเคยกับการเล่นเกม ดิดเกม พอมาบวชแล้วบางทีพ่อแม่ก็ตามใจ
หรือบางทีก็ให้ลูกใช้ติดต่อสื่อสารถามข่าวคราวสารทุกข์สุขดิบว่าเป็นอย่างไร ถ้าไปใช้อย่างนี้ก็เป็น
ประโยชน์แต่ถ้าเอาไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้องก็เป็นโทษ เพราะฉะนั้นสื่อออนไลน์ก็จะมีบทบาทสำคัญให้
ทั้งคุณและโทษ ถ้าเราใช้ในทางที่ถูกต้องก็เป็นประโยชน์อย่างมากในการเผยแพร่ แต่ถ้าไปใช้ในทางที่ไม่
ถูกต้องก็เป็นโทษได้เหมือนกัน ดังนั้น พระภิกษุสามเณรก็ต้องใช้สมณสัญญาตัวนี้มาเป็นตัวจัดการว่าเราควร
จะใช้เวลาไหน แบ่งกาลเทศะให้ถูกต้อง สัมภาษณ์พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ), รอง
อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่, (31 ตุลาคม 2561). ปัจจุบัน
การใช้สื่อออนไลน์นี้ ถ้าเราจะว่าไปก็เป็นดาบสองคม ถ้าใช้เป็นก็มีประโยชน์อย่างมาก เพราะว่าคน
เข้าถึงสื่อออนไลน์เยอะ ไม่ว่าเด็กหรือผู้ใหญ่ในสมัยปัจจุบัน เราไปที่ไหนเราจะเห็นว่าคนที่นั่งคนเดียว
เงิบๆ แต่มันไม่เงิบหรือก้มหน้าดูไลน์ดูเฟสในมือถือของเขา ถ้าใช้เป็นก็มีประโยชน์ ถ้าใช้ไม่เป็นก็มีโทษ
เช่น พระสงฆ์สามเณรมือถือทุกรูปอยู่แล้ว มีน้อยนักที่จะไม่มี ครูบาอาจารย์ระดับสูง ท่านบอกว่าอย่า
เล่น เพราะฉะนั้นต้องใช้ให้เป็นโดยเฉพาะในสถานที่สาธารณะ เดินทางที่ดี ในที่เป็นชุมชนที่ดี ในที่เป็น
ตลาด ในห้างสรรพสินค้าก็ดี โดยรวมพูดง่ายๆก็คือในที่ไหนที่มีชุมชน ในที่เป็นที่สาธารณะ ไม่ควรจะใช้
โทรศัพท์ โดยเฉพาะพระสงฆ์เวลาขึ้นอาสน์สงฆ์ ไปงานมงคลอวมงคล อยู่ที่สูงกว่าประชาชน มัวแต่เล่น
โทรศัพท์กดไลค์กดเฟส พูดโทรศัพท์โดยไม่รู้ตัวตัวเองว่าเป็นอะไร อันนี้เป็นผลกระทบถ้าประชาชนเห็น
แล้ว คือมันไม่ต่างกับเด็กลูกหลานของเขาเหมือนกับชาวบ้าน ต้องสำรวจต้องระมัดระวัง ถ้าไม่จำเป็นก็
ไม่อยากให้ใช้เก็บไว้ก่อน ปิดโทรศัพท์ไว้ก่อนเหมือนกับเราขึ้นเครื่องบิน เครื่องบินขึ้นทางพนักงานเขา
ประกาศให้ปิดเครื่องเล่นทุกชนิด โทรศัพท์ คอมพิวเตอร์ ต้องปิดอันตรงต่อสัญญาณทางเครื่องบินเขา
ได้รับ ไม่กวนสัญญาณเขาเป็นอันตราย เช่นเดียวกันพระสงฆ์ถ้าไม่สำรวจ ก็ทำให้ตัวเองเสียหาย โดย
ศรัทธาประชาชนเสื่อมศรัทธาโดยไม่รู้สึกตัวรวมไปถึงหมู่คณะพระสงฆ์ ถ้าใช้ให้เป็นประโยชน์ควรใช้ใน
ที่เหมาะสม อันนี้ใช้ให้เป็นประโยชน์เพราะว่า ปัจจุบันนี้เวลาออกจากวัดไปแล้ว โดยเฉพาะผู้ปกครอง
เจ้าคณะพระสังฆาธิการ สังกัดลูกศิษย์ที่จะล่าช้าไม่ได้ มันก็มีประโยชน์ ดังนั้น ต้องใช้ให้เป็น สัมภาษณ์
พระเทพปริยัติ (สะอาด ขนดีโก), เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่เจ้าอาวาสวัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง, (1
พฤศจิกายน 2561). ยุคปัจจุบันนี้สื่อออนไลน์มันให้ทั้งคุณและโทษ หากผู้ที่บริโภคหรือจะใช้ ก่อให้เกิด
ประโยชน์อย่างมหาศาล ย่นระยะหนทางประกาศพระพุทธศาสนา ได้เข้าถึงอย่างที่สุด แต่ถ้าใช้ในทาง
ที่ผิดก็ทำร้ายตัวเราเอง อย่างง่ายดาย มีทั้งคุณและมีทั้งโทษ สัมภาษณ์ พระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิ์ธรรมา
ญาณวโร), เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน-ลำพูน-เชียงใหม่(ธ) เจ้าอาวาส วัดป่าดาราภิรมย์, (1

พฤศจิกายน 2561). โทรศัพท์มือถือ ถ้าใช้อย่างมีประโยชน์ เช่น อยู่ในที่กั้นดารหรือมีเหตุมีภัยที่จะหาความช่วยเหลือหรือว่าใช้เป็นที่พักอาหารหรือเพื่อความสะดวก แต่ถ้าหากว่าใช้ในฐานะที่ไม่สมควร ยิ่งไม่สมควรจะใช้แล้วไปใช้เข้า บางรูปเคยเห็นบ่อยๆว่าใช้ คล้ายๆอวดดีว่ามีมือถืออะไรทำนองนี้ เป็นต้น ในที่ชุมชน สาธารณะนั้นไม่สมควร จึงเรียกว่า ใช้อย่างถูกต้องกับกาลเทศะที่จะจำเป็นอย่างนั้นมีคุณ อนึ่ง เฉพาะอย่างยิ่งกิริยาที่แสดงออกจำเป็นต้องใช้คราวใด ให้มีความสำรวมไว้อยู่เสมอให้เหมาะสม ผู้ที่เข้ามาบวชใหม่ ถ้าได้สำนักที่ดี คือ เจ้าอาวาสดี ผู้นำดี พระพี่เลี้ยงดีคอยแนะนำตักเตือน อนึ่งเจ้าอาวาสนั้นมีงานมาก หน้าที่ของท่านต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้ความสามารถช่วยเหลือ มีรองเจ้าอาวาสหรือไม่ก็ผู้ช่วย พระอุปัชฌาย์ก็มีคู่สวด พระกรรมวาจาจารย์ พระอนุสาวนาจารย์ พระศีลาจารย์ และกัพระอุเทศาจารย์ผู้ที่สั่งสอนธรรมวินัยคอยดูแล คอยช่วยเหลือ คอยตักเตือน เพราะฉะนั้นวัดจึงเป็นสิ่งที่สำคัญมากที่จะต้องมียุคคณาจารย์เจ้าอาวาสที่ดี อาจารย์ที่ดี ครูสอนที่ดีให้เป็นสำคัญ การสอนนั้น คือให้ปรีชาติควบคู่กันไปกับการปฏิบัติ อย่าสอนแต่เพียงความรู้อย่างเดียวให้ควบคู่กันไป ถ้ายกสืบทอดได้ ขึ้นว่าถ้าทำอย่างนี้ เช่นว่าภิกษุฆ่าสัตว์ต้องปาจิตตีย์ อย่างนี้เป็นต้น ถ้าจะเห็นว่าอาบัติเล็กน้อยแสดงก็หาย ถ้าหากคิดอย่างนี้เสียหาย ถ้าหากว่ามีหิริโอตตะปะว่า การฆ่าสัตว์เขาต้องรับความลำบากจนถึงตายถ้าเขาจะมาฆ่าเรา เขาจะมาตีเรา มาด่าว่าเรา เราเพียงไม่พอใจแล้วสัตว์ทั้งอื่นทั้งหลายก็เหมือนกันก็มีสมณสัญญา เพราะฉะนั้นจึงต้องมีหิริโอตตะปะทั้ง ๒ อย่างคู่กับวินัยไป สัมภาษณ์ พระครูวิบูลธรรมกิจ (บัวเกตุ ปทุมสิโร), ประธานสงฆ์วัดป่าปางก๊อต ต.อินทขิล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่, (22 พฤศจิกายน 2561). ปัจจุบันโลกก็เปลี่ยนแปลงไปเยอะเทคโนโลยีก็มาเยอะ หลายอย่างก็อำนวยความสะดวกให้กับทั้งพระด้วยทั้งคนบ้านด้วย ซึ่งสื่อออนไลน์หรือว่าสื่อต่างๆนี้มีทั้งประโยชน์ และก็มีทั้งโทษก็อย่างที่ทราบกันว่าในพระธรรมวินัยเองในเรื่องของอนิยต ห้ามอยู่ในที่ลับหู 1 ห้ามอยู่ในที่ลับตา 1 บางครั้ง อย่างเช่น โทรศัพท์ ถ้ามันไม่ได้เปิด Speaker Phone อย่างนี้ มันก็สองแง่สองง่ามว่าจะสื่อหรือไม่สื่อแน่นอนอยู่แล้วว่าหลักการสำคัญมันไม่ได้อยู่ที่ว่าลับหรือไม่ลับ หลักการสำคัญอยู่ที่การปฏิบัติตนของพระภิกษุรูปนั้น ถ้าท่านมีสมณสัญญาอยู่ว่าท่านกำลังทำอะไร กำลังพูดอะไร กำลังสื่อสารอะไร ต่อให้มันอยู่ในที่ลับหูก็ตามอย่างเช่นว่า คุณโทรศัพท์ หรือไลน์ ถ้าท่านไม่ได้ประพฤติดนนอกความเป็นสมณะ มันก็จะไม่เกิดปัญหา ซึ่งหลายๆครั้งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดี หมายถึงว่าเครื่องมือเหล่านี้เป็นสิ่งที่ดีในการเผยแพร่แก่พระพุทธศาสนาได้ ถ้าใช้ให้เกิดประโยชน์ ก็เป็นประโยชน์ใช้ไม่เกิดประโยชน์ก็เป็นโทษ ตอนนี้ก็ขึ้นอยู่กับสมณสัญญาของท่านในแต่ละรูปไป สมณสัญญาเป็นสิ่งที่จำเป็นในการครองเพศบรรพชิต ขณะเดียวกันก็เหมือนกับข้าราชการก็ควรคำนึงถึงความเป็นข้าราชการ พ่อค้าก็ควรคำนึงถึงความเป็นพ่อค้า เพราะว่าสมณสัญญา หมายถึง การระลึกถึงความเป็นสมณะเมื่อระลึกถึงความเป็นสมณะ เราก็คงรู้ว่าเรามีหน้าที่อะไร เรามีสิ่งที่จะต้องทำคืออะไรบ้าง และสิ่งที่ไม่ควรทำเรามีอะไรบ้าง แต่หากเราละเลยไม่ได้ระลึกถึงในส่วนที่เป็นสมณสัญญานั้นก็อาจจะทำให้เราพลั้งเผลอประพฤติดะไรผิดไปบ้าง ความผิดบางอย่างก็เป็นความผิดเล็กน้อยๆอาจจะเป็นอาบัติเล็กน้อย เช่น อาบัติปาจิตตีย์

แต่หากพลั้งเผลอไปประพฤติในสิ่งที่ไม่สมควรอย่าง เช่น อาบัติสังฆาติเสส เกี่ยวพาราสีผู้หญิงโดยที่ไม่รู้ตัวล้มไปว่าตัวเองเป็นสมณะมันก็อาจจะเกิดผลต่อศรัทธาของประชาชนได้และเกิดผลต่อตัวของท่านเอง ดังนั้นสมณะสัญญาจึงเป็นสิ่งที่มีความจำเป็นและเป็นสิ่งที่พระภิกษุสมาเณรทุกรูปพึงสังวรสำภาษณ์ นายกิตติพงศ์ กาวี, นักวิชาการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงใหม่, (12 ธันวาคม 2561).

การใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันนี้ พอจะแบ่งการใช้เทคโนโลยีสื่อสังคมออนไลน์ได้ 3 จุดประสงค์คือ

1) การใช้ไอทีเพื่อความเพลิดเพลินเทคโนโลยีความบันเทิง (มะลิวัลย์ จงจิตชอบ, (11 มิถุนายน.2561). เทคโนโลยีเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อความบันเทิงที่เชื่อถือได้มากที่สุด การใช้เทคโนโลยีหรือไอทีในทางการบันเทิงจะไม่เหมาะสมสำหรับพระสงฆ์ เพราะว่าการใช้เทคโนโลยีนั้นจะขัดต่อการปฏิบัติสมณธรรม หรือเป็นอุปสรรคของการปฏิบัติธรรม จึงไม่เหมาะสมและไม่ควร แต่ในยุคปัจจุบัน ไอทีเข้ามามีบทบาทในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันนี้ พระสงฆ์ก็ต้องเรียนรู้ที่จะใช้เทคโนโลยีในการดำรงอยู่ในสังคมเช่นกัน

2) การใช้ไอทีเพื่อการสื่อสารธรรมและการประกาศศาสนา (พจนารถ สุพรรณกุล, 20 กันยายน 2557). ในปัจจุบันการสื่อสารมีการพัฒนาไปถึงระดับเครือข่ายทั่วโลก (Internet) การส่งข้อมูลไปทั่วโลกอย่างไร้พรมแดน การเผยแผ่พระพุทธศาสนาก็ต้องอาศัยสื่อทางสารสนเทศในการประกาศศาสนาโดยเฉพาะ ทางเอกสารหนังสือต่างๆ ก็ยังจำเป็นต้องใช้เป็นหลัก เพราะให้ประโยชน์แบบประโยชน์สูงสุด ทั้งยังเป็น หลักฐานเก็บรักษาไว้ได้ในระยะเวลานานเหมาะสมแก่ผู้ศึกษา ผู้รับข้อมูลสารสนเทศ และสะดวกในการผลิต การเผยแผ่ได้อย่างกว้างไกลมากยิ่งขึ้น

3) ความจำเป็นในการใช้ไอที การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้จะเน้นการจัดการศึกษาที่เน้นเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ จึงจำเป็นที่พระสงฆ์จะต้องเรียนรู้โลกในปัจจุบันผ่านระบบไอที ดังนั้นเทคโนโลยีสารสนเทศจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการเข้าถึงและเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้กว้างขวางไปทั่วโลก ภายใต้บริบทและแนวโน้มของประชากรโลกที่จะใช้ชีวิตในโลกออนไลน์ หรืออินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้นอย่างต่อเนื่องผ่าน เครื่องมือต่างๆ ทั้งเครื่องคอมพิวเตอร์และโทรศัพท์เคลื่อนที่ ดังนั้น พระสงฆ์ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา แต่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศดังกล่าวต้องเป็น ไปอย่างมีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งไม่เป็นการบิดเบือนพระธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาตามพระไตรปิฎก

วิเคราะห์สมณสัญญาในการใช้สื่อสังคมออนไลน์ตามหลักพุทธจริยศาสตร์ พบว่า พระสงฆ์สามเณรควรใช้เทคโนโลยี สื่อสังคมออนไลน์ให้เหมาะสมไม่ขัดกับพระธรรมวินัย การที่พระภิกษุใช้สื่อออนไลน์ในการส่งข้อมูลข่าวสารต่างๆ การแสวงหาความรู้ และเพื่อเผยแผ่ธรรมะ การประชาสัมพันธ์กิจกรรมที่เป็นสาธารณประโยชน์ สิ่งสำคัญคือการที่พระสงฆ์รู้จักใช้สื่อออนไลน์ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ซึ่งสื่อออนไลน์จะมีคุณหรือโทษสำคัญที่ผู้ใช้ แต่ถ้าใช้เพื่อการแชทเกี่ยวพาราสิผู้หญิงหรือห้องเว็บลามก ติดต่อบุคคลในทางที่ไม่เกี่ยวกับพระธรรมวินัยก็เป็นสิ่งไม่สมควร ซึ่งโลกปัจจุบันไม่ควรห้ามใช้สื่อออนไลน์ เพราะเป็นการปิดกั้นการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ต้องใช้อย่างมีสมณสัญญา มีสติสัมปชัญญะ สำรวมระวัง การใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ให้มีความเหมาะสมกับสถานะที่พระสงฆ์พึงปฏิบัติ เพราะถือเป็นสื่อที่ให้ความอิสระกับผู้ใช้งาน หากพระสงฆ์ สามเณรใช้งานในทางไม่เหมาะสม จะนำความเสื่อมเสียมาให้กับตัวผู้ใช้งาน และสถาบันทางศาสนาในภาพรวม

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการศึกษา สมณสัญญาในพุทธจริยศาสตร์ พบว่า การใช้หลักพุทธธรรมมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตตามพระวินัยของพระภิกษุสงฆ์จะทำให้การปฏิบัติธรรมเพื่อให้หลุดพ้นจากทุกข์ ไปสู่จุดมุ่งหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา เพราะหลักพุทธธรรมจะช่วยทำให้พระสงฆ์อยู่ในระเบียบวินัย และส่งเสริมให้รู้จักเป้าหมายของการประพฤติปฏิบัติพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งจะทำให้บุคคลผู้พบเห็นเกิดความเลื่อมใสความศรัทธาต่อพระสงฆ์ และทำให้ดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข สร้างสรรค์ประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น การใช้หลักเกณฑ์การตัดสินพระธรรมวินัย หลักมหาปเทศ ๔ มาใช้ในสังคมไทย จะพบว่า ปัญหาบางเรื่องที่มีการตัดสินโดยใช้หลักพระธรรมวินัยในสังคมปัจจุบัน เป็นไปตามสภาพความเป็นจริงของสังคมในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาตามยุคตามสมัย โดยให้ใช้หลักการตัดสินปัญหานั้นๆ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติของพระภิกษุสงฆ์ในสังคมไทย

References

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.
- พระเมธีวราภรณ์. เบญจศีลเบญจธรรมอุดมชีวิตของมนุษย์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นบุญ, 2553.
- พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). เทคโนโลยีกับศาสนา เกณฑ์วินิจฉัยความหมายและคุณค่าของพุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์บุญนิมิต, 2534.
- พระครูสมุห์พอใจ ฉนทโก. (30 ตุลาคม 2561). เจ้าอาวาสวัดช้างเคียน ต.ช้างเผือก อ.เมือง จ. เชียงใหม่. สัมภาษณ์.
- พระครูสุนทรมหาเจติยานุรักษ์ (จิตติชัย จิตติชัย) ดร. (31 ตุลาคม 2561). รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา. สัมภาษณ์.

- พระเทพสิงหราชจารย์ (โสภณ โสภโณ). (31 ตุลาคม 2561). รองอธิการบดี มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่. สัมภาษณ์.
- พระเทพปริยัติ (สะอาด ขนดีโก). (1 พฤศจิกายน 2561). เจ้าคณะจังหวัดเชียงใหม่ เจ้าอาวาส วัดเจ็ดยอด พระอารามหลวง, สัมภาษณ์.
- พระราชวิสุทธิญาณ (ฤทธิ์รงค์ ญาณวโณ). (1 พฤศจิกายน 2561). เจ้าคณะจังหวัดแม่ฮ่องสอน-ลำพูน-เชียงใหม่(ธ) เจ้าอาวาสวัดป่าตาราภิรมย์. สัมภาษณ์.
- พระครูวิบูลธรรมกิจ (บัวเกตุ ปทุมสิโร). (22 พฤศจิกายน 2561). ประธานสงฆ์วัดป่าปางก๊ี้ด ต.อินทขิล อ.แม่แตง จ.เชียงใหม่. สัมภาษณ์.
- นายกิตติพงศ์ กาวี. (12 ธันวาคม 2561). นักวิชาการศาสนา สำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัดเชียงใหม่. สัมภาษณ์.
- พจนารถ สุพรรณกุล. (20 กันยายน 2557). *การเผยแผ่พระพุทธศาสนากับเทคโนโลยีสารสนเทศ*. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.phd.mbu.ac.th/index.php/2014-08-28-08-57-4/106-2014-09-20-08-27-56>.
- มะลิวัลย์ จงจิตชอบ. (11 มิถุนายน 2561). การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศด้านความบันเทิง. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.l3nr.org/posts/434160>.
- สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน. (3 กุมภาพันธ์ 2557). สัมนาออนไลน์ หัวข้อ “สื่อสังคมออนไลน์กับการเรียนการสอน . [ออนไลน์] แหล่งที่มา : <http://smforedu.blogspot.com/2014/02/blog-post.html>.